

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODJEL

PREDMET LIBERT protiv FRANCUSKE

(Zahtjev br. 588/13)

PRESUDA

STRASBOURG

22. veljače 2018.

KONAČNA

2. 7. 2018.

Ova je presuda postala konačna na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Libert protiv Francuske,

Europski sud za ljudska prava (Peti odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Angelika Nußberger, *predsjednica*,

Erik Møse,

André Potocki,

Yonko Grozev,

Síofra O'Leary,

Mārtiņš Mits,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *suci*,

i Claudia Westerdiek, *tajnica Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 12. prosinca 2017. i 30. siječnja 2018.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na posljednje navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 588/13) protiv Francuske Republike koji je francuski državljanin, g. Eric Libert („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 27. prosinca 2012. godine.

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. Pascal Bibard, odvjetnik iz Amiens. Francusku vladu („Vlada”) zastupao je njezin zastupnik, g. François Alabrune, direktor za pravne poslove, ministar vanjskih poslova.

3. Podnositelj zahtjeva konkretno je tvrdio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije kada je njegov poslodavac otvorio datoteke na tvrdom disku njegova poslovnoga računala u njegovu odsustvu.

4. Dana 30. ožujka 2015. godine Vlada je obaviještena o zahtjevu.

5. Dana 28. lipnja 2016. godine Vijeće je odlučilo odgoditi ispitivanje predmeta do donošenja odluke ili presude Velikog vijeća u predmetu *Bărbulescu protiv Rumunjske* [VV]. Presuda u predmetu *Bărbulescu protiv Rumunjske* ([VV], br. 61496/08) donesena je 5. rujna 2017. godine.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

6. Podnositelj zahtjeva rođen je 1958. godine i živi u Louvencourtu.

7. Zaposlio se 1976. godine u francuskom nacionalnom društvu za upravljanje željezničkom infrastrukturom (*Société nationale des chemins de*

fer – „SNCF”) i posljednja funkcija koju je u njemu obavljao bila je zamjenik voditelja Regionalne nadzorne jedinice za Amiens. Izjavio je da je 2007. godine višem rukovodstvu uložio pritužbu na ponašanje jednog njemu podređenog službenika koji se, prema njegovim tvrdnjama, na krajnje neprimjeren način obraćao kolegi. Taj je zaposlenik tada podnio tužbu protiv njega nakon čega je podnositelj zahtjeva optužen za klevetu. SNCF je potom podnositelja zahtjeva suspendirao s dužnosti na temelju te optužbe.

8. Postupak je prekinut nekoliko mjeseci kasnije nakon čega je podnositelj zahtjeva obavijestio svog poslodavca da se želi vratiti na svoju staru funkciju. Dobio je odgovor u kojem ga se poziva da razmotri preseljenje na neku drugu funkciju, no on je ostao pri svom izvornom zahtjevu.

9. Dana 17. ožujka 2008. godine, kada je vraćen na posao, podnositelj zahtjeva otkrio je da je njegovo poslovno računalo zaplijenjeno. Nakon poziva nadređenih osoba obaviješten je 5. travnja 2008. godine da je tvrdi disk na računalu analiziran i da su na njemu pronađene „potvrde o promjeni adrese s logotipom Opće službe sigurnosti grada Lille koje su sastavljene za treće osobe” te veliki broj datoteka s pornografskim slikama i filmovima. Iz presude Žalbenog suda u Amiensu od 15. prosinca 2010. godine (vidi stavke 14. – 15. u nastavku) vidljivo je da je osoba koja je tijekom suspenzije mijenjala podnositelja zahtjeva na računalu otkrila „dokumente koji su mu privukli pozornost” i obavijestila nadređene osobe u ožujku 2007. godine i siječnju 2008. godine.

10. Dana 7. svibnja 2008. godine podnositelju zahtjeva poslan je zahtjev za pisanim obrazloženjem. Odgovorio je da je 2006. godine, nakon problema sa svojim osobnim računalom, prebacio sadržaj jednog od svojih USB-uređaja na svoje poslovno računalo. Dodao je da su mu datoteke s pornografskim sadržajem poslale osobe koje ne poznaje putem intraneta SNCF-a.

11. Dana 21. svibnja 2008. godine podnositelj zahtjeva pozvan je na raspravu u disciplinskom postupku. Dana 9. lipnja 2008. godine „direktor za upravljanje resursima” glavnog ureda u Amiensu obavijestio ga je da je predloženo da ga se otpusti i da će dobiti poziv da se pojavi pred disciplinskim povjerenstvom. Povjerenstvo se sastalo 15. srpnja 2008. godine.

12. Dana 17. srpnja 2008. godine regionalni direktor SNCF-a donio je odluku o otpuštanju podnositelja zahtjeva. Njegova odluka glasi kako slijedi:

„... analizirane datoteke pohranjene na tvrdom disku poslovnog računala [podnositelja zahtjeva], namijenjenog za izvršavanje njegovih poslovnih dužnosti, uključivale su sljedeće:

i. potvrdu o promjeni adrese ovjerenu njegovim potpisom kojom se potvrđuje prebačaj gđe Catherine [T.] u Opću službu sigurnosti grada Lille na dan 1. studenoga 2003. godine, izvorna potvrda poslana društvu ICF Nord Est omogućila je skraćivanje roka za iseljenje iz njezinog stana,

ii. potvrdu o promjeni adrese s logotipom Ministarstva pravosuđa na ime M. [S.-J.], ravnatelja Zatvora u Fresnesu, kojom se potvrđuje prebačaj M. [P.] Frédérica u Zatvor u Strasbourgu od dana 1. studenoga 2006. godine,

iii. nacрте dokumenata sastavljene na ime Michela [V.], direktora SOCRIF-a, kojima se potvrđuje njegovo financijsko stanje u pogledu tog društva,

iv. vrlo velik broj datoteka s pornografskim slikama i filmovima (zoofilija i skatofilija).

Te su činjenice protivne posebnoj obvezi uzornog ponašanja koja je prešutno sadržana u dužnostima koje je on obavljao u Općoj službi sigurnosti te u suprotnosti sa sljedećim odredbama:

i. člankom 5. stavkom 2. pravilnika RH 0006 u pogledu načela kojima je uređeno postupanje službenika SNCF-a

ii. općom bazom podataka sigurnosti RG 0029 (politika o sigurnosti informacijskih sustava – korisnička povelja)

iii. ‘etičkim kodeksom’ RA 0024 – obvezno ponašanje u pogledu informacijskog sustava društva

iv. člankom 441-1 Kaznenog zakona.”

13. Dana 28. listopada 2008. godine podnositelj zahtjeva pokrenuo je postupak pred Sudom za radne sporove u Amiensu (*conseil des prud’hommes*) kako bi se utvrdilo da nije postojao stvaran ni ozbiljan razlog za njegovo otpuštanje. Dana 10. svibnja 2010. godine Sud za radne sporove utvrdio je da je odluka o otpuštanju podnositelja zahtjeva bila opravdana i stoga je odbacio njegove tvrdnje.

14. Dana 15. prosinca 2010. godine Žalbeni sud u Amiensu potvrdio je bit te presude. Konkretno je utvrdio kako slijedi:

„... [Podnositelj zahtjeva] tvrdio je da je SNCF prekršio njegovo pravo na privatni život kada je u njegovom odsustvu otvorio datoteke na njegovom računalu koje su bile naznačene kao osobne.

U pravilu se pretpostavlja da su dokumenti koje zaposlenici čuvaju u uredu društva, osim onih koji su naznačeni kao osobni, namijenjeni za izvršavanje poslovnih dužnosti, što znači da im poslodavac može pristupiti u odsustvu zaposlenika.

Iz izvješća koje je sastavio SEF jasno je da su pornografske slike i videozapisi pronađeni u datoteci pod nazivom ‘rires’ [zabava] koja je bila pohranjena na tvrdom disku pod nazivom ‘D:/données personnelles’ [osobni podaci].

SNCF je objasnio, i pritom se to nije osporavalo, da je zadani naziv diska ‘D’ ‘D:/données’ [podaci] i da ga zaposlenici u pravilu upotrebljavaju za pohranu svojih poslovnih dokumenata.

Zaposlenik ne može upotrebljavati cijeli tvrdi disk, koji je namijenjen za pohranu poslovnih podataka, za privatne potrebe. Stoga je SNCF opravdano smatrao da naziv ‘données personnelles’ [osobni podaci] kojim je bio naznačen tvrdi disk nije valjan razlog da se spriječi SNCF u pristupu disku. U svakom se slučaju generički pojam ‘données personnelles’ [osobni podaci] mogao odnositi na poslovne datoteke koje obrađuje osobno zaposlenik i stoga nije izriječno ukazivao na elemente povezane s njegovim privatnim životom. To je ovdje i bio slučaj jer su analizom tvrdom diska

otkriveni i brojni poslovni dokumenti (datoteka 'photos LGV' [slike LGV-a], 'photos entrepôts' [slike skladišta] ...

Pojam 'rires' [zabava] ne daje jasnu naznaku da je predmetna datoteka nužno privatna. Pojam se može odnositi na razmjene među kolegama na poslu ili poslovne dokumente koje je zaposlenik sačuvao kao zabavne podsjetnike na pogreške. Poslodavac je s pravom istaknuo da je u korisničkoj povelji propisano da 'privatni podaci [moraju] se jasno naznačiti kao takvi (mogućnost 'privatno' u kriterijima programa Outlook)' i da isto pravilo vrijedi i za medije na koje se primaju te informacije (mapa 'privatno'). Niži sud stoga je ispravno smatrao da datoteka nije bila naznačena kao osobna.

Isto vrijedi i za datoteke s pobijanim potvrdama čiji su nazivi glasili 'Fred [P.]', 'SOCRIF' i 'Catherine'."

15. Žalbeni sud također je utvrdio da otpuštanje podnositelja zahtjeva nije bilo nerazmjerno. Primijetio je da je i SNCF-ovim Etičkim kodeksom i njegovim internim pravilima utvrđeno da osoblje mora upotrebljavati dobivena računala isključivo za poslovne potrebe, pri čemu se povremena upotreba za privatne potrebe samo tolerira. Utvrđeno je da je podnositelj zahtjeva počinio „tešku povredu tih pravila, pri čemu je čak upotrijebio alate za rad za izradu krivotvorenog dokumenta”. Sud je smatrao da je to postupanje bilo osobito ozbiljno jer se od njega, kao službenika odgovornog za opći nadzor, očekivalo uzorno ponašanje.

16. Podnositelj zahtjeva podnio je reviziju. Konkretno je tvrdio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije. Odjel za radne sporove Kasacijskog suda odbio je reviziju u presudi od 4. srpnja 2012. godine. Utvrdio je kako slijedi:

„...iako se pretpostavlja da su datoteke koje je zaposlenik izradio na informatičkom alatu koji mu je dao njegov poslodavac za potrebe rada poslovne prirode, što znači da poslodavac ima pravo otvoriti ih u odsustvu zaposlenika, osim ako su naznačene kao osobne, sam naziv tvrdog diska ne može ukazivati na to da su baš svi na njemu sadržani podaci privatni. Žalbeni sud, koji je utvrdio da naziv tvrdog diska na računalo zaposlenika 'D:/données personnelles' [osobni podaci] ne može omogućiti zaposleniku da ga upotrebljava isključivo za privatne potrebe i zabraniti pristup poslodavcu, donio je legitiman zaključak da je poslodavac imao zakonsko pravo otvoriti predmetne datoteke, koje nisu naznačene kao 'privatne' u skladu s preporukama povelje o IT-sigurnosti.

Žalbeni sud, koji je utvrdio da je zaposlenik pohranio 1.562 pornografske datoteke ukupne veličine 787 megabajta u razdoblju od četiri godine i da je upotrebljavao svoje poslovno računalo za izradu krivotvorenih potvrda, ispravno je utvrdio da je takva zloupotreba uredske opreme kojom se krše pravila na snazi u SNCF-u povreda njegovih ugovornih obveza ...”

...

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

17. Članci L. 1121-1 i L. 1321-3 Zakona o radu glase kako slijedi:

Članak L. 1121-1

„Nitko ne smije ograničavati prava osoba ili pojedinačne i kolektivne slobode na način koji nije opravdan prirodom zadatka koji se mora izvršiti niti je razmjernan cilju kojem se teži.”

Članak L. 1321-3

Interna pravila ne smiju sadržavati: ... 2. odredbe kojima se ograničavaju prava osoba ili pojedinačne i kolektivne slobode na način koji nije opravdan prirodom zadatka koji se mora izvršiti niti je razmjernan cilju kojem se teži”

18. U presudi od 2. listopada 2001. godine Odjel za radne sporove Kasacijskog suda utvrdio je da zaposlenici, čak i tijekom radnog vremena i na mjestu rada, imaju pravo na poštovanje njihove privatnosti, što konkretno uključuje i povjerljivost komunikacije. Stoga je zaključio da poslodavac ne smije čitati osobne poruke koje je zaposlenik poslao ili primio putem informatičkog alata koji mu je dan na raspolaganje za potrebe rada, čak i kada poslodavac zabrani upotrebu računala za potrebe koje nisu poslovne (*Bulletin* 2001 V br. 291, str. 233.). U presudi od 17. svibnja 2005. godine utvrdio je da „osim u slučaju ozbiljnog rizika ili u izvanrednim okolnostima, poslodavac [može] otvoriti datoteke koje je zaposlenik naznačio kao osobne i pohranio na tvrdi disk svog poslovnog računala samo u prisutnosti zaposlenika ili nakon što je zaposlenik propisno pozvan na prisustvovanje” (*Bulletin* 2005 V br. 165, str. 143.). U presudi od 18. listopada 2006. godine dodao je da se pretpostavlja da su mape i datoteke koje zaposlenik izradi u informatičkom alatu koji mu je dao poslodavac za potrebe rada poslovni dokumenti, osim ako ih zaposlenik naznači kao osobne, i da bi im poslodavac stoga mogao pristupiti u odsustvu zaposlenika (*Bulletin* 2006 V br. 308, str. 294.).

III. KORISNIČKA POVELJA O UPOTREBI INFORMACIJSKOG SUSTAVA SNCF-a

19. Korisnička povelja o upotrebi informacijskog sustava SNCF-a sadrži sljedeće odredbe:

“ ... Pristup resursima

Resursi dostupni u informacijskom sustavu SNCF-a upotrebljavaju se isključivo za poslovne aktivnosti osoblja u skladu s opisom njihova posla i u granicama zadatka koji su im dodijeljeni. Povremena i razumna upotreba sustava elektroničke pošte i interneta za osobne potrebe ipak se tolerira kako bi se pomoglo u ispunjavanju praktičnih ili obiteljskih potreba, pod uvjetom da ona ne utječe na kvalitetu povezane usluge. Privatni podaci moraju se jasno naznačiti kao takvi (među ostalim, mogućnost ‘privatno’ u kriterijima programa Outlook). Isto vrijedi i za medije na koje se primaju ti podaci (mapa ‘Privatno’). Takva upotreba odobrava se isključivo na pojedinačnoj osnovi i ne može se ni na koji način prenijeti, čak ni privremeno, trećoj strani, a da pritom odgovorna osoba ne preuzme odgovornost za taj prijenos. Odobrenje se može povući u

bilo kojem trenutku i poništava se u slučaju privremene ili trajne obustave poslovne aktivnosti koja opravdava taj postupak... ”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

20. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na povredu svog prava na poštovanje privatnog života jer je poslodavac u njegovoj odsutnosti otvorio osobne datoteke pohranjene na tvrdi disk njegova poslovnog računala. Pozvao se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.”

A. Dopuštenost

21. Vlada je tvrdila da članak 8. Konvencije nije primjenjiv jer se ni u predmetno vrijeme ni u vrijeme podnošenja zahtjeva SNCF nije mogao smatrati javnom vlasti u smislu drugog stavka članka 8. i da nije došlo do miješanja u ostvarivanje prava podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života u smislu te odredbe.

22. Međutim, pitanje je li došlo do miješanja javne vlasti u ostvarivanje tog prava u smislu drugog stavka članka 8. razlikuje se od pitanja primjenjivosti te odredbe koje se zapravo odnosi na osnovanost predmeta. Sud će ga stoga analizirati prilikom ispitivanja osnovanosti prigovora (vidi stavke 37. – 41. u nastavku).

23. Iako je utvrdio prethodno, Sud ipak smatra da je važno donijeti odluku o primjenjivosti članka 8. u ovom predmetu. U tom pogledu primjećuje da je već prije istaknuo da bi telefonski pozivi s mjesta rada za potrebe koje nisu poslovne mogli biti obuhvaćeni konceptima „privatnog života” i „dopisivanja” u smislu članka 8. stavka 1. Konvencije (vidi *Halford protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 25. lipnja 1997., stavci 44. – 46., *Izvjешća o presudama i odlukama 1997-III*, vidi i *Amann protiv Švicarske* [VV], br. 27798/95, stavak 44. ECHR 2000-II). U predmetu *Halford* Sud je utvrdio da je podnositeljica zahtjeva mogla razumno očekivati da će takvi pozivi biti privatni, a to je očekivanje dodatno potvrđeno činjenicom da je ona kao zamjenica glavnog ravnatelja policije jedina upotrebljavala svoj ured u kojem su se nalazila dva telefona, pri čemu je jedan bio posebno namijenjen za

njezinu privatnu upotrebu. Nadalje, nakon poslanog memoranduma potvrđeno joj je da može upotrebljavati te uredske telefone za potrebe njezinog predmeta o diskriminaciji na osnovi spola.

24. Elektronička pošta poslana s mjesta rada, informacije dobivene nadzorom privatne upotrebe interneta na mjestu rada (vidi *Copland protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 62617/00, stavak 41., ECHR 2007-I) i elektronički podaci koji se sastoje od elektroničke pošte ili računalne evidencije (vidi, *mutatis mutandis*, *Vinci Construction i GTM Génie Civil et Services protiv Francuske*, br. 63629/10 i 60567/10, stavci 69. – 70., 2. travnja 2015.; no okolnosti tog predmeta razlikovali su se od okolnosti u ovom predmetu jer su u njemu društva u biti prigovorila na pretraživanje i zapljenu elektroničkih podataka koji su se sastojali od računalne evidencije i elektroničke pošte niza njihovih zaposlenika koje su sadržavale, među ostalim, poruke obuhvaćene obvezom povjerljivosti između odvjetnika i klijenta) mogu biti temelj za aktivaciju zaštite iz članka 8.

25. Sud stoga može prihvatiti da se u određenim okolnostima može smatrati da se podaci koji nisu poslovni, na primjer podaci koje je zaposlenik jasno naznačio kao privatne i pohranio na računalo koje mu je poslodavac dao za potrebe rada, odnose na „privatni život” tog zaposlenika. U ovom predmetu, kako je navedeno u presudi Žalbenog suda u Amiensu od 15. prosinca 2010. godine u predmetu podnositelja zahtjeva, SNCF tolerira osoblju povremenu upotrebu poslovnih informatičkih resursa za privatne potrebe, no utvrdio je pravila koja se u tom pogledu moraju slijediti (vidi, *mutatis mutandi*, *Bărbulescu*, prethodno citiran, stavak 80.).

26. S obzirom na prethodno Sud primjećuje da prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga ga proglašava dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

27. U pogledu pitanja o tome je li došlo do miješanja javne vlasti u smislu članka 8. stavka 2. Konvencije podnositelj zahtjeva od početka je tvrdio da je SNCF grupa koja se sastoji od tri javna tijela koja obavljaju industrijsku i gospodarsku djelatnost (*établissement public à caractère industriel et commercial* – „EPIC”). Primijetio je da pojam „javno tijelo” već ukazuje na to da je riječ o javnoj vlasti i dodao je da su predmetna tri EPIC-a u stopostotnom državnom vlasništvu, da je najviše službenike SNCF-a izravno imenovala Vlada i da država vrši nadzor nad SNCF-om u okviru Opće uprave za infrastrukturu, promet i more pri Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i energije.

28. Podnositelj zahtjeva priznao je da je upotrebljavao poslovno računalo za osobne potrebe, no zanijekao je da je personalizirao cijeli sadržaj tvrdog diska i pritom je tvrdio da je samo dio sadržaja naznačio nazivom „D:/données personnelles” (osobni podaci). Dodao je da nije bilo dovoljno takvih dokumenata da bi se moglo pretpostaviti da su povezani s poslom s obzirom na to da se pobrinuo da razdijeli prostor na svom tvrdom disku na dva dijela, od kojih je jedan nazvao „D:/données personnelles” (osobni podaci). Istaknuo je da je njegov poslodavac pregledao datoteku pod nazivom „rires” (zabava) iako nije bilo sumnje da taj pojam označava sadržaj koji nije povezan s poslom.

29. Podnositelj zahtjeva zatim je tvrdio da miješanje na koje je prigovorio nije bilo u skladu sa zakonom i pritom istaknuo, među ostalim, da su članci L. 1121-1 i L. 1321-3 Zakona o radu, na koje Vlada upućuje, ograničeni u smislu da samo općenito određuju da je primjena takve mjere moguća kada je opravdana prirodom zadataka koji se mora izvršiti i razmjerna cilju kojem se teži.

30. Podnositelj zahtjeva nadalje je tvrdio da provedena mjera na koju je prigovorio nije težila legitimnom cilju. Smatrao je da potreba da se poslodavcu omogući da nadzire izvršavaju li zaposlenici svoj posao i da se uvjeri da se zaposlenici pridržavaju pravila, nije bila bitno pitanje za razmatranje u njegovom predmetu jer je njegovo računalo zaplijenjeno i njegov sadržaj pretražen u trenutku kada on više od godinu dana nije bio prisutan u društvu te da računalo stoga nije bilo upotrebljavano duže vrijeme. Njegov se poslodavac nije mogao pozvati ni na potrebu za sprečavanjem zločina s obzirom na to da posjedovanje erotskih, pornografskih ili smiješnih slika nije u suprotnosti s francuskim pravom. Zatim je tvrdio da ta osnova predmnijeva prethodno postojanje sumnje, a njegov poslodavac nije mogao znati što sadrže predmetne datoteke prije nego što ih je otvorio. Oспорavao je Vladinu tvrdnju da je njegova zamjena otkrila te datoteke poslodavcu s obzirom na to da taj zaposlenik nije upotrebljavao njegovo računalo, nego drugi hardver. Tvrdio je da je njegov poslodavac zapravo tražio izgovor da se riješi dugogodišnjeg rukovodećeg zaposlenika bez većih troškova.

31. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je pretrpio materijalnu povredu svog prava na poštovanje privatnog života. Smatrao je da se ta povreda ne može smatrati razmjernom ako se zaposleniku ne pruže materijalna i formalna jamstva. Francusko pozitivno pravo ne pruža takva jamstva.

(b) Vlada

32. Vlada je tvrdila da nije došlo do „miješanja” u smislu članka 8. stavka 2. Konvencije u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života jer datoteke koje su otvorile njemu nadređene osobe nije propisno naznačio kao privatne. Dodala je da ne bi bila riječ o miješanju „javne vlasti” u smislu te odredbe i da je došlo do miješanja jer je SNCF EPIC na čije se zaposlenike primjenjuje privatno pravo, čije neregulatorne odluke

donesene u vezi s njima imaju privatnopravni karakter i u pogledu kojeg su za sporeve između poslodavca i zaposlenika nadležni redovni sudovi.

33. U slučaju da se utvrdi suprotno, Vlada je tvrdila da je miješanje bilo u skladu sa zakonom (članci L. 1121-1 i L. 1321-3 Zakona o radu, dopunjeni sudskom praksom Kasacijskog suda), težilo legitimnim ciljevima i bilo nužno u demokratskom društvu.

34. Kad je riječ o ciljevima kojima se težilo, Vlada je tvrdila prvo da je predmetno miješanje težilo zajamčiti zaštitu „prava i sloboda drugih”: poslodavca kojem bi trebalo biti omogućeno da nadzire izvršavaju li zaposlenici svoj posao, da se uvjeri da se zaposlenici pridržavaju primjenjivih pravila, da zaštiti elektroničke mreže društva i spriječi rizike povezane s neovlaštenom upotrebom poslovnih računala. Kao drugo, uputila je na „sprečavanje zločina” u kojem je pogledu istaknula da je podnositelj zahtjeva suspendiran s dužnosti na početku 2007. godine zbog kaznene prijave protiv njega i da je njegov poslodavac proveo detaljnije istrage tek nakon što je njegova privremena zamjena na njegovom računalu otkrila sumnjive dokumente.

35. Vlada je zatim istaknula da je u predmetu *Copland* (prethodno citirano) Sud utvrdio da ne može isključiti mogućnost da se nadzor telefona, elektroničke pošte ili upotrebe interneta zaposlenika na mjestu rada može smatrati nužnim u demokratskom društvu u određenim situacijama u kojima se teži legitimnom cilju. Skrenula je pozornost na slobodu procjene koju države imaju u području radnih sporova u kojima se moraju odvagati dva suprotna interesa te na zaštitu zajamčenu francuskim pozitivnom pravom prema kojoj poslodavac u odsustvu zaposlenika ne može pregledavati ni otvarati datoteke i mape koje su naznačene kao osobne. No tvrdila je da na temelju ugovora o radu i podređenog položaja koji iz njega proizlazi poslodavci imaju pravo očekivati da zaposlenici izvršavaju zadatke koji su im dodijeljeni. Navela je da je Kasacijski sud stoga konkretno utvrdio da poslodavci mogu smatrati da su zaposlenici prekršili svoje ugovorne obveze ako zloupotrebljavaju informatičke alate za privatne potrebe (Cass. Soc. 16. svibnja 2007., br. 05-46.455) ili u nemoralne svrhe koje će naštetiti interesima društva (Cass. Soc. 2. lipnja 2004., br. 03-45.269). Vlada je tvrdila da s obzirom na to da je podnositelj zahtjeva radio u odjelu odgovornom za sigurnost željeznica, njegov je poslodavac morao imati pristup poslovnim dokumentima na njegovom poslovnom računalu. Budući da je podnositelj zahtjeva dao svom cijelom tvrdom disku naziv „données personnelles” (osobni podaci), njegov poslodavac nije imao drugi izbor nego da pristupi toj datoteci. SNCF je imao dužnost istražiti navode zaposlenika koji je mijenjao podnositelja zahtjeva i obavijestio SNCF o „predmetnim datotekama” na tvrdom disku njegova računala.

36. Vlada je primijetila da je u SNCF-ovu Etičkom kodeksu i internim pravilima propisano da osoblje mora upotrebljavati informatičke resurse društva isključivo za potrebe rada te da se njihova upotreba za privatne

potrebe odobrava samo izvanredno, povremeno i razumno i u kontekstu svakodnevnog i obiteljskog života, te je zabranjena svaka upotreba kojom se zauzima velika količina prostora za pohranu i svaki pristup stranicama čiji je sadržaj u suprotnosti s javnim redom, dostojanstvom osoba i moralima. Zaključila je da je nemoguće da podnositelj zahtjeva nije znao da se pohranom 1.562 pornografske datoteke veličine 787 megabajta na svom tvrdom disku u razdoblju od četiri godine krši korisnička povelja, Etički kodeks i SNCF-ova interna pravila. Dodavši da su te datoteke „mogle prouzročiti probleme poslodavcu, protiv kojeg se naknadno mogao pokrenuti postupak zbog pasivnog dosluha”, Vlada je zaključila da je mjera na koju se prigovorilo bila u cijelosti opravdana i razmjerna.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja javne vlasti i odnosi li se ovaj predmet na negativnu ili pozitivnu obvezu

37. Vladine tvrdnje nisu uvjerile Sud da nije došlo do „miješanja” u pravo na poštovanje privatnog života podnositelja zahtjeva jer on nije ispravno naznačio datoteke koje su otvorile njemu nadređene osobe kao privatne. Primjećuje da Vlada nije porekla da su se datoteke podnositelja zahtjeva na njegovu poslovnom računalu otvorile bez njegova znanja i u njegovu odsustvu. S obzirom na posebne okolnosti ovog predmeta Sud je spreman prihvatiti da je došlo do miješanja u njegovu pravo na poštovanje privatnog života.

38. Vladine tvrdnje nisu uvjerile Sud ni da SNCF nije javno tijelo u smislu članka 8. stavka 1. Konvencije. Istina je, kao što je Vlada primijetila, da SNCF obavlja „industrijsku i gospodarsku” djelatnost, da se na njegovo osoblje primjenjuje privatno pravo, da neregulatorne odluke koje on donosi u vezi s osobljem imaju privatnopravni karakter i da su za radne sporove u kojima je on stranka nadležni redovni sudovi. Unatoč tome, riječ je o javnopravnom subjektu („javno tijelo koje obavlja industrijsku i gospodarsku djelatnost”) koji je pod nadzorom države i čije direktore imenuje država te koji pruža javnu uslugu, ima monopol i uživa prešutno državno jamstvo. S obzirom na sudsku praksu Suda o konceptu „javnog tijela” (vidi konkretno *Kotov protiv Rusije* [VV], br. 54522/00, stavci 92. – 107., 3. travnja 2012., *Liseytseva i Maslov protiv Rusije*, br. 39483/05 i 40527/10, stavci 183. – 192., 9. listopada 2014., i *Samsonov protiv Rusije* (odl.) br. 2880/10, stavci 63. – 66., 16. rujna 2014.) ti čimbenici potkrjepljuju definiciju SNCF-a kao javnog tijela za potrebe članka 8. Konvencije.

39. Ovaj predmet mora se usporediti i s predmetima *RENFE protiv Španjolske* ((odl.) br. 35216/97, 8. rujna 1997.) i *Copland* (prethodno citirano, stavci 43. – 44.). U prvo navedenom predmetu Europska komisija za ljudska prava utvrdila je da je španjolsko nacionalno društvo za upravljanje željezničkom infrastrukturom „vladina organizacija” jer je odgovorno vladi i

ima monopol (uzimajući u obzir razlike između koncepta „vladine organizacije” i koncepta „javnog tijela”, Sud je te dvije situacije ispitao na sličan način; vidi, na primjer, *Kotov*, prethodno citiran, stavak 95.). U posljednje navedenom predmetu Sud je utvrdio da bi mjera koju je poslodavac iz javnog sektora proveo protiv jednog od svojih zaposlenika bila miješanje javne vlasti u pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života tog zaposlenika (predmet se odnosio na nadzor dopisivanja zaposlenika državnog fakulteta koji su provodili osnivačka tijela).

40. Stoga se ovaj predmet razlikuje od prethodno citiranog predmeta *Bărbulescu* (stavci 108. – 111.), u kojem je isključivo poslodavac iz privatnog sektora prekršio pravo na poštovanje privatnog života i privatnog dopisivanja.

41. Budući da je riječ o miješanju javne vlasti, prigovor se mora ispitati u kontekstu negativnih obveza države, a ne u kontekstu njezinih pozitivnih obveza kao što je bio slučaj u prethodno citiranom predmetu *Bărbulescu*.

42. Takvo miješanje povreda je članka 8. osim ako je „u skladu sa zakonom”, teži legitimnim ciljevima iz stavka 2., neovisno o tome je li riječ o jednom ili više ciljeva, i nužno je u demokratskom društvu kako bi se postigao predmetni cilj ili ciljevi.

(b) Usklađenost sa zakonom

43. Sud primjećuje da je ustaljena sudska praksa da pojam „u skladu sa zakonom” podrazumijeva da u domaćem pravu mora postojati mjera pravne zaštite protiv proizvoljnog miješanja javnih vlasti u prava zaštićena člankom 8. stavkom 1., a to proizlazi iz cilja i svrhe članka 8. Taj izraz ne obuhvaća samo usklađenost sa zakonom, nego i kvalitetu tog zakona odnosno zahtjev da zakon bude u skladu s vladavinom prava. Kako bi se ispunio zahtjev predvidljivosti, zakon mora imati odredbe koje su dovoljno jasne da pojedincima daju odgovarajuće naznake o okolnostima i uvjetima u kojima vlasti imaju pravo pribjeći takvim mjerama (vidi, na primjer, *Copland*, prethodno citiran, stavci 45. – 46.).

44. Vlada je uputila na članke L. 1121-1 i L. 1321-3 Zakona o radu u kojima se samo u općem smislu ukazuje na to da društvo ne može ograničiti prava osoba ili pojedinačne i kolektivne slobode na način koji nije opravdan prirodom zadatka koji se mora izvršiti niti je razmjernan cilju kojem se teži, te da interna pravila poslodavca ne mogu sadržavati odredbe kojima se ograničavaju prava osoba ili pojedinačne i kolektivne slobode na način koji nije opravdan prirodom zadatka koji se mora izvršiti niti je razmjernan cilju kojem se teži (vidi prethodni stavak 17.). Međutim, Sud primjećuje da je pri ispitivanju prigovora na temelju članka 8. Kasacijski sud već utvrdio da, osim u slučaju ozbiljnog rizika ili u izvanrednim okolnostima, poslodavac može otvoriti datoteke koje je zaposlenik naznačio kao osobne i pohranio na tvrdi disk svog poslovnog računala samo u prisutnosti zaposlenika ili nakon što je zaposlenik propisno pozvan na prisustvovanje. Dodao je da se pretpostavlja

da su mape i datoteke koje zaposlenik izradi na računalu koje mu je dao poslodavac za potrebe rada poslovni dokumenti, osim ako ih zaposlenik naznači kao osobne, i da bi im poslodavac stoga mogao pristupiti u odsustvu zaposlenika (vidi prethodni stavak 18.). Sud zaključuje da je u predmetno vrijeme pozitivnim pravom poslodavcu već bilo omogućeno da unutar utvrđenih ograničenja otvori datoteke pohranjene na poslovnom računalu zaposlenika. Stoga potvrđuje da je miješanje na koje je prigovorio podnositelj zahtjeva imalo pravnu osnovu i da je pozitivno pravo sadržavalo odgovarajuće odredbe kojima se utvrđuju okolnosti i uvjeti u kojima valjano može smatrati da je takva mjera „u skladu sa zakonom”.

(c) Legitiman cilj

45. Iako miješanje u datoteke pohranjene na računalu zaposlenika može imati legitiman cilj „sprečavanja zločina”, Sud se ne može složiti s Vladinom tvrdnjom da je to bio slučaj u ovom predmetu. Sud u tom pogledu uvažava Vladinu tvrdnju da je podnositelj zahtjeva suspendiran s dužnosti na početku 2007. godine zbog kaznene prijave protiv njega i da je njegov poslodavac proveo detaljnije istrage tek nakon što je njegova privremena zamjena na njegovom računalu otkrila sumnjive dokumente. Međutim, Sud primjećuje da predmetne datoteke nisu otvorene u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv podnositelja zahtjeva te da ni domaće odluke ni drugi dokumenti u predmetu ne pokazuju da se u bilo kojem trenutku u domaćem postupku smatralo da bi sadržaj tih datoteka mogao biti kazneno djelo.

46. No Sud potvrđuje tvrdnju Vlade da se miješanjem nastojala osigurati zaštita „prava drugih”, odnosno u ovom predmetu poslodavca, koji bi mogao imati legitimnu želju da osigura da njegovi zaposlenici upotrebljavaju informatičke resurse koji su im stavljani na raspolaganje za izvršavanje svojih dužnosti u skladu sa svojim ugovornim obvezama i primjenjivim propisima. U tom pogledu ponavlja svoje opažanje u prethodno citiranom predmetu *Bărbulescu* (stavak 127.) da poslodavac ima legitiman interes za osiguranje neometanog poslovanja društva i da se to može postići uspostavljanjem mehanizama za provjeru izvršavaju li zaposlenici svoje poslovne dužnosti na odgovarajući način i uz dužnu pažnju.

(d) Nužno u demokratskom društvu

47. Koncept nužnosti podrazumijeva da miješanje predstavlja neodgodivu društvenu potrebu i osobito da je razmjerno legitimnom cilju kojem se teži. Iako pri utvrđivanju „nužnosti” miješanja „u demokratskom društvu” mora uzeti u obzir slobodu procjene koju imaju države ugovornice, Sud se ipak ne ograničava na utvrđivanje je li tužena država ostvarila svoje diskrecijsko pravo na razuman način, uz dužnu pažnju i u dobroj vjeri. Pri izvršavanju svoje nadzorne ovlasti Sud mora razmotriti osporene odluke s obzirom na cjelokupan predmet i utvrditi jesu li razlozi kojima se predmetno miješanje opravdava mjerodavni i dostatni. Mora ispitati i pružaju li domaće

pravo i praksa odgovarajuće i učinkovite zaštite od zloupotrebe i proizvoljnosti. U tom pogledu upućuje, *mutatis mutandis*, na nedavnu presudu u predmetu *Bărbulescu* (prethodno citirano, stavci 120. – 121.) u kojem je, u kontekstu primjene članka 8. na odnos između poslodavaca iz privatnog sektora i njihovih zaposlenika, Sud utvrdio da domaći sudovi moraju osigurati da poslodavac pri uvođenju mjera nadzora dopisivanja i ostale komunikacije, neovisno o njihovu opsegu i trajanju, osigura i odgovarajuće i dostatne zaštite od zloupotrebe. U tom je kontekstu naglasio da su razmjernost i postupovna jamstva zaštite od proizvoljnosti ključna.

48. S obzirom na prethodno istaknuto, Sud primjećuje da francusko pozitivno pravo sadrži odredbe o zaštiti privatnog života. Načelo glasi da poslodavac može otvoriti sve poslovne datoteke pohranjene na tvrdom disku računala koja su zaposlenicima stavljena na raspolaganje za izvršavanje njihovih dužnosti, no ne može potajno otvarati datoteke koje su naznačene kao osobne „osim u slučaju ozbiljnog rizika ili u izvanrednim okolnostima”. Takve datoteke može otvoriti isključivo u prisutnosti predmetnog zaposlenika ili nakon što je on propisno pozvan na prisustvovanje.

49. Sud primjećuje da su domaći sudovi primijenili to načelo u ovom predmetu. Izrijekom su ga ponovili i Žalbeni sud u Amiensu (vidi prethodni stavak 14.) i Kasacijski sud (vidi prethodni stavak 16.), pri čemu je Kasacijski sud konkretno istaknuo da „se pretpostavlja da su datoteke koje je zaposlenik izradio na informatičkom alatu koje mu je dao njegov poslodavac za potrebe rada poslovne prirode, što znači da poslodavac ima pravo otvoriti ih u odsustvu zaposlenika, osim ako su naznačene kao osobne”.

50. Kad je riječ o tvrdnji podnositelja zahtjeva da je došlo do povrede njegova prava na poštovanje privatnog života, smatrali su da u okolnostima ovog predmeta to načelo ne sprečava njegovog poslodavca od otvaranja predmetnih datoteka jer one nisu propisno naznačene kao privatne.

51. Na samom početku Sud ponavlja da je rješavanje problema u tumačenju domaćeg zakonodavstva prvenstveno dužnost nacionalnih nadležnih tijela, točnije sudova. Osim u slučajevima proizvoljnog ili očigledno nerazumnog tumačenja (vidi, na primjer, *Anheuser-Busch Incv. protiv Portugala* [VV], br. 73049/01, stavak 86., ECHR 2007-I) njegova je uloga ograničena na utvrđivanje jesu li učinci takvog tumačenja u skladu s Konvencijom (vidi, na primjer, *Waite i Kennedy protiv Njemačke* [VV], br. 26083/94, stavak 54., ECHR 1999-I, i *Rohlena protiv Češke Republike* [VV], br. 59552/08, stavak 51., ECHR 2015). Zatim primjećuje da se pri donošenju prethodno sažetog zaključka Žalbeni sud u Amiensu (vidi prethodne stavke 14. – 15.) oslonio na činjenicu da su predmetne pornografske fotografije i videozapisi bili pohranjeni u datoteci pod nazivom „rires” (zabava) koja se nalazila na tvrdom disku pod nazivom „D:/données personnelles” (osobni podaci) i na SNCF-ovo objašnjenje da je „zadani naziv diska ‘D’ ‘D:/données’ [podaci] i da ga zaposlenici u pravilu upotrebljavaju za pohranu svojih poslovnih dokumenata”. Potom je napomenuo da

zaposlenik ne može „upotrebljavati cijeli tvrdi disk, koji je namijenjen za pohranu poslovnih podataka, za privatne potrebe” i da „u svakom se slučaju generički pojam ‘données personnelles’ [osobni podaci] mogao odnositi na poslovne datoteke koje obrađuje osobno zaposlenik i stoga nije izrijeckom ukazivao na elemente povezane s njegovim privatnim životom”. Žalbeni sud konkretno je utvrdio da pojam „rires” (zabava) ne može jasno prenijeti da je određena datoteka nužno privatna jer se pojam može odnositi na razmjene među kolegama na poslu ili poslovne dokumente koje je zaposlenik sačuvao kao „zabavne podsjetnike na pogreške”. Žalbeni sud nadalje je prihvatio SNCF-ov argument da je „u korisničkoj povelji propisano da ‘privatni podaci [moraju] se jasno naznačiti kao takvi (mogućnost ‘privatno’ u kriterijima programa Outlook)’ i da isto pravilo vrijedi i za „medije na koje se primaju ti podaci (mapa ‘privatno’)”. Također je smatrao da mjera koja je poduzeta protiv podnositelja zahtjeva, odnosno njegovo otpuštanje, nije bila nerazmjerna s obzirom na to da je podnositelj zahtjeva počinio „tešku povredu” SNCF-ovog Etičkog kodeksa i njegovih internih pravila, kojima je utvrđeno da osoblje mora upotrebljavati dobivene informatičke resurse isključivo za poslovne potrebe, pri čemu se povremena upotreba za privatne potrebe samo tolerira. Žalbeni sud smatrao je da je njegovo postupanje bilo osobito ozbiljno jer se od njega, kao službenika odgovornog za opći nadzor, očekivalo uzorno ponašanje.

52. Sud primjećuje da su domaći sudovi stoga ispravno ocijenili navodnu povredu prava podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života te utvrđuje da su se njihove odluke temeljile na mjerodavnim i dostatnim razlozima. Istina je da je upotrebom riječi „personnelles” (osobni) umjesto „privé” (privatni) podnositelj zahtjeva upotrijebio istu riječ koja se upotrebljava u sudskoj praksi Kasacijskog suda u kontekstu načelne zabrane za poslodavce da otvaraju datoteke koje je zaposlenik naznačio kao „osobne” (vidi prethodni stavak 18.). No, s obzirom na zadatak Suda da ocijeni usklađenost osporenih mjera s člankom 8. Konvencije, to nije dovoljno da se dovede u pitanje značaj ili prikladnost razloga na kojima su domaći sudovi temeljili svoje odluke, pri čemu se uzima u obzir činjenica da je u korisničkoj povelji o upotrebi informacijskog sustava SNCF-a izrijeckom navedeno da „se privatni podaci moraju jasno naznačiti kao takvi (među ostalim, mogućnost ‘privatno’ u kriterijima programa Outlook) [i da] isto pravilo vrijedi i za medije na koje se primaju ti podaci (mapa ‘privatno’)”. Sud također uvažava da su, uzevši u obzir da je podnositelj zahtjeva zauzeo znatnu količinu prostora na svom poslovnom računalu za pohranu predmetnih datoteka (1.562 datoteke ukupne veličine 787 megabajta), SNCF i domaći sudovi smatrali da je potrebno detaljno ispitati njegov predmet.

53. Stoga Sud, uz poštovanje svoje obveze da ispita osporene odluke s obzirom na cjelokupan predmet, smatra da domaće vlasti nisu prekoračile svoju slobodu procjene i da stoga nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

54. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da, s obzirom na prethodnu sudsku praksu Kasacijskog suda, nije mogao očekivati u svom predmetu da otvaranje datoteka od strane poslodavca neće biti povreda njegova prava na poštovanje njegova privatnog života. Smatrao je da je pretvaranjem dotad zakonitog postupanja u protupravno postupanje „ograničio” svoju ustaljenu sudsku praksu te da je njezinom retroaktivnom primjenom „narušio pravnu sigurnost i očekivanja tuženika”. Također je tvrdio da činjenica da je bivši direktor za pravne poslove SNCF-a od 2000. godine pravni savjetnik Kasacijskog suda dovodi u „ozbiljnu sumnju” nepristranost tog suda. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi... svatko ima pravo da ... sud... pravično ispita njegov predmet.”

55. Kao što je Sud već primijetio (vidi prethodni stavak 44.), pri ispitivanju prigovora na temelju članka 8. Kasacijski sud utvrdio je prije nastupa činjenica iz ovog predmeta da, osim u slučaju ozbiljnog rizika ili u izvanrednim okolnostima, poslodavac može otvoriti datoteke koje je zaposlenik naznačio kao osobne i koje se nalaze na tvrdom disku njegova poslovnog računala isključivo u prisutnosti predmetnog zaposlenika ili nakon što je zaposlenik propisno pozvan na prisustvovanje. No dodao je da se pretpostavlja da su mape i datoteke koje zaposlenik izradi na računalu koje mu je dao poslodavac za potrebe rada poslovne prirode, osim ako ih zaposlenik naznači kao osobne, što znači da bi im poslodavac mogao pristupiti u odsustvu zaposlenika. Stoga je u predmetno vrijeme tada važećim pozitivnim pravom poslodavcu već bilo omogućeno da unutar tih ograničenja otvori datoteke pohranjene na poslovnom računalu zaposlenika. Sud nadalje primjećuje da je prigovor da je na nepristranost Kasacijskog suda utjecala činjenica da je bivši direktor za pravne poslove SNCF-a sada pravni savjetnik nije potkrijepljena jer podnositelj zahtjeva nije čak ni tvrdio da je pravni savjetnik sudjelovao u radu sudskog vijeća koje je ispitalo njegovu reviziju.

56. Sud posljedično zaključuje da je ovaj dio zahtjeva očigledno neosnovan i stoga ga proglašava nedopuštenim i odbacuje ga na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) i stavka 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. Jednoglasno *utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na članak 8. dopušten i da je ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje*, sa šest glasova prema tri, da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

Sastavljeno na francuskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 22. veljače 2018. godine u skladu s člankom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Claudia Westerdiek
Tajnica

Angelika Nußberger
Predsjednica

© 2018 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.